

Atbildīgais
s

finanšu ministre

Dana Reizniece-Ozola

(vārds, uzvārds)

Datums 18.06.2018.

Autors Finanšu ministrija

Sagatavotājs,

Nils Sakss, Fiskālās politikas departamenta direktors;
Līga Kļaviņa, Valsts sekretāres vietniece finanšu politikas jautājumos;
Laimonis Rozenbaums, Finanšu tirgus politikas departamenta Kredītiestāžu un maksājumu pakalpojumu politikas nodaļas vecākais eksperts;
Līga Ozoliņa, Fiskālās politikas departamenta Fiskālās pārvaldības nodaļas vadītāja vietniece;

Eiropas Savienības (ES) lietu koordinators

Guna Sterinoviča, Fiskālās politikas departamenta Starptautisko ekonomisko un finanšu lietu nodaļas vadītāja vietniece.
(amats, vārds, uzvārds)

E-pasta adrese

Nils.Sakss@fm.gov.lv
Liga.Klavina@fm.gov.lv
Laimonis.Rozenbaums@fm.gov.lv
Liga.Ozolina@fm.gov.lv
Guna.Sterinovica@fm.gov.lv

Tālruņa numurs

67083871; 67095516; 67095600; 67083823; 67083837

Pozīcija Nr. 3

Par Ekonomikas un monetārās savienības padziļināšanas aspektiem – diskusijas *Euro* grupā un *Euro* samitā

Deepening of the Economic and monetary union

(ES tiesību akta projekta nosaukums/izskatāmais jautājums (latviešu un angļu valodā))

Stadija **2018.gada 21.jūnija *Euro* grupas sanāksme**

Atsauces uz dokumentiem

- ES - Eiropas Komisijas paziņojums: Turpmākie pasākumi Ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanai: ceļvedis (COM(2017) 821 final);
- Eiropas Komisijas priekšlikums: Padomes regula par Eiropas Monetārā fonda izveidi (COM(2017) 827 final);
 - Eiropas Komisijas priekšlikums: Padomes direktīva, ar ko nosaka noteikumus par fiskālās atbildības un vidējā termiņa budžeta ievirzes stiprināšanu dalībvalstīs (COM(2017) 824 final);
 - Eiropas Komisijas paziņojums: Jauni budžeta instrumenti stabilai *euro* zonai Savienības sistēmas ietvaros (COM(2017) 822 final);
 - Eiropadomes priekšsēdētāja Donalda Tuska vēstule par *Euro* samitu;

Deklasificēts saskaņā ar FM 07.04.2020.vēstuli Nr.13.7-13/12/1794 (reģ. Nr.SAN-64)

- Priekšsēdētāja Donalda Tuska piezīmes pēc Eiropadomes 2017. gada 14. un 15. decembra sanāksmēm;
- Eiropas Komisijas viceprezidenta Valda Dombrovska 2018. gada 6. jūnija vēstule *Euro* grupas prezidentam.

1. ES tiesību akta projekta/izskatāmā jautājuma īss apraksts

Diskusijas par Ekonomikas un monetārās savienības (*Economic and Monetary Union*, EMU) padziļināšanas jautājumiem 2017. gada rudenī ir pastiprinājušās un nokļuvušas *euro* zonas finanšu ministru uzmanības centrā. Pēdējā gada ietvaros ir notikušas vairākas diskusijas *Euro* grupas sanāksmēs gan par EMU padziļināšanas aspektiem kopumā, gan par specifiskākiem jautājumiem, piemēram, Eiropas Stabilitātes mehānisma (*European Stability Mechanism*, ESM) lomu EMU, fiskālo kapacitāti un fiskāliem nosacījumiem EMU. 2017. gada 6. novembra *Euro* grupas sanāksmē tika pārrunāti jauni priekšlikumi saistībā ar EMU padziļināšanu. Šie jautājumi tika diskutēti 2017. gada 4. decembra *Euro* grupā. Savukārt 2017. gada 6. decembrī Eiropas Komisija (EK) publicēja priekšlikumus turpmākai EMU padziļināšanai, bet 15. decembrī šos jautājumus apsprieda *Euro* samītā. 2018. gada 12. marta *Euro* grupas sanāksmē, tuvojoties 23. marta *Euro* samitam, apsprieda veidus, kā EMU padarīt intensīvāku. Ministri izskatīja, kā norit darbs pie Banku savienības izveides pabeigšanas un ESM reformas. Savukārt *Euro* samītā 19 *euro* zonas valstu līderi apsprieda EMU ilgtermiņa reformas, tostarp tādus priekšlikumus kā, piemēram, *euro* zonas fiskālo spēju izveidi. Valstu līderi atkārtoti apstiprināja, ka visneatliekamākās prioritātes ir Banku savienības stiprināšana un ESM reforma. Tāpat nolēma, ka turpinās sarunas par šiem jautājumiem nākamajā *Euro* samītā jūnijā, kad paredzēts pieņemt pirmos lēmumus par attiecīgajiem jautājumiem.

Šī ir trešā pozīcija par EMU padziļināšanas aspektiem un ietver tikai tos jautājumus un diskusiju attīstību, kas notikusi pēc 2018. gada 12. marta *Euro* grupas sanāksmes.

Šī pozīcija ietver:

1. Pozīciju par *Euro* grupas darba grupā (*Eurogroup Working Group*, EWG) sagatavotajiem priekšlikumiem Banku savienības izveides pabeigšanai;
2. Pozīciju par EWG un Koordinētas rīcības darba grupā (*Task Force for Coordinated Action*, TFCA) sagatavotajiem priekšlikumiem par ESM darbības padziļināšanu, to attīstot par Eiropas Monetāro fondu.

Latvijas vispārīgā pozīcija par EMU padziļināšanu ir sniegta pozīcijā Nr. 1 un pašlaik netiek mainīta.

Latvijas pozīcija par 2017. gada 6. decembra EK priekšlikumiem ir sniegta pozīcijā Nr. 2 un pašlaik netiek mainīta.

Šajā pozīcijā netiek skarti jautājumi gan par ekonomikas stabilizācijas instrumentu, jo tas tiks skatīts daudzgadu budžeta shēmas ietvaros, gan par fiskālo kapacitāti no ESM, jo šie jautājumi nav tādā stadijā, lai notiktu diskusijas ministru un valstu vadītāju forumos.

Jāatzīmē, ka finanšu ministri ir atbildīgi par jūnija *Euro* samita sagatavošanu, kurā tiks diskutēti EMU padziļināšanas jautājumi, līdz ar to, šī pozīcija ir svarīga arī gatavojoties uz *Euro* samitu 2018. gada jūnijā.

I. Precizētā ceļa karte Banku savienības izveides pabeigšanai

Banku savienības izveides pabeigšana tiek apspriesta gan atsevišķi no citiem jautājumiem, gan arī tiek skatīta EMU padziļināšanas kontekstā, kā viens no jautājumu blokiem. Galvenais dokuments, uz kuru diskusijās tiek bieži veiktas atsauces un, kas kalpo par ietvaru diskusiju strukturēšanai, ir 2016. gada jūnija Padomes secinājumi "ceļa karte (*road map*) Banku savienības pabeigšanai".

Padomes secinājumos ir noteikts, ka ir jāveic turpmāki pasākumi finanšu sektorā risku mazināšanai un risku dalīšanai atbilstošā secībā, ar mērķi atrisināt atlikušās problēmas. Padomes secinājumi nosaka, ka Padome turpinās darbu pie Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas

(*European Deposit Insurance Scheme*, EDIS) tehniskajā līmenī, bet sarunas politiskajā līmenī sāksies tikai pēc tam, kad pietiekams progress būs noticis attiecībā uz risku mazināšanu.

Kā jau tika izklāstīts pozīcijā Nr. 2, pašlaik ir konstatēts, ka trūkst skaidrības kā mērīt pietiekamu progresu risku mazināšanā un tāpēc tika uzsākts darbs pie indikatoriem un to robežvērtībām, lai mērītu risku līmeni un atbilstoši tam ieviestu EDIS.

Pašlaik tehniskā līmenī ir notikušas diskusijas Finanšu pakalpojumu komitejā (*Financial Services Committee*, FSC), Ekonomikas un finanšu komitejā (*Economic and Financial Committee*, EFC) un *Euro* grupas februāra sanāksmē. Pamatā ir apspriesti šādi indikatori: ienākumus nenesošo aizdevumu (*non-performing loans*, NPL) rādītāji, minimuma prasību pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām (*minimum requirement for own funds and eligible liabilities*, MREL) rādītāji, kas nepieciešami zaudējumu absorbcijai banku neregulējuma kontekstā, maksātspējas procedūru ilgums un atguves rādītājs. Tāpat tika diskutēti jautājumi par valstu parādzīmju ekspozīciju regulējumam. Ņemot vērā, ka par šiem jautājumiem ir prognozējamas diskusijas arī *Euro* samita līmenī, šie jautājumi ir iekļauti Latvijas pozīcijā.

Banku savienības izveidē līdz šim ir panākts ievērojams progress – izveidots Vienotais uzraudzības mehānisms (*Single Supervisory Mechanism*, SSM), Vienotais neregulējuma mehānisms (*Single Resolution Mechanism*, SRM), SRF, vienotu noteikumu kopums¹, ko piemēro visām bankām ES. Lai izveidotu EDIS, kas garantē iedzīvotāju noguldījumus Banku savienībā centrālā līmenī, ir nepieciešams progress attiecībā uz riska mazināšanas pasākumiem finanšu sektorā. Ir nepieciešams vienoties par pasākumiem risku mazināšanai un dalīšanai ES banku sektorā. Svarīgi ir to paveikt šobrīd, kad ir labvēlīga ekonomiskā situācija un nākamā krīze vēl nav pienākusi.

Attiecībā uz lēmumu pabeigt Banku savienības izveidi nozīmē nodrošināt, ka tiek ievērota 2016.gada jūnija Ekonomikas un finanšu padomes (*Economic and Financial Affairs Council*, ECOFIN) ceļa karte, apspriežot tās turpmāku padziļināšanu un paplašināšanu, ja tas ir vajadzīgs, un precizējot konkrētus pasākumus riska samazināšanas un riska dalīšanas jomā.

Šie jautājumi sīkāk ir izskatīti dažādos Padomes formātos, t.sk., EFC, EWG, FSC, sasniegtā progresa novērtēšanā galveno uzmanību pievēršot šādām tēmām:

- Kritēriju/rādītāju saraksts - kopumā tika panākta vienošanās par sešiem rādītājiem – kapitāla rādītāju, sviras rādītāju, likviditātes rādītāju, stabila finansējuma rādītāju, NPL rādītāju, MREL.
- Ziņošanas veids – panākta vienošanās, ka ik pēc 6 mēnešiem ir vajadzīgs regulārs novērtējums, attiecīgajām iestādēm sagatavojot kopīgu ziņojumu.
- Indikatoru izmantošana - kopumā tika panākta vienošanās par to, ka rādītājiem jābūt gan kvantitatīviem, gan kvalitatīviem, un tie būtu jāizmanto visaptveroša novērtējuma kontekstā kā līdzeklis, lai informētu politisko lēmumu pieņēmējus par progresa līmeni risku samazināšanā.

EWG 2018.gada 14.maija ietverošā formātā sanāksmes laikā tika prezentēts EWG prezidenta redzējums par mijiedarbību starp risku mazināšanas un risku dalīšanas pasākumiem:

Periods	Risku mazināšana	Risku dalīšana
---------	------------------	----------------

¹ Vienotais noteikumu kopums ir banku savienības un arī visa ES finanšu sektora regulējuma stūrakmens. Tas sastāv no tiesību aktiem, kas jāievēro visām finanšu iestādēm Eiropas Savienībā (tostarp aptuveni 8 300 bankām). Ar vienoto noteikumu kopumu: •nosaka kapitāla prasības bankām, •nodrošina labāku noguldītāju aizsardzību, •reglamentē banku bankrota novēršanu un pārvaldību. Vienotā noteikumu kopuma pīlāri jeb attiecībā uz Banku savienību vissvarīgākie tiesību akti ir šādi: •Kapitāla prasību direktīva IV (CRD IV) un Kapitāla prasību regula (CRR), •grozīta Noguldījumu garantiju sistēmu direktīva (DGS), •Banku atveseļošanas un neregulējuma direktīva.

Jūnijs, 2018	<ol style="list-style-type: none"> 1. SSM NPL vadlīniju ieviešana; 2. Banku risku mazināšanas pakotnes apstiprināšana (ir panākta vispārējā pieeja Padomē); 3. (iespējams) Pirmais ziņojums par risku mazināšanu un vienošanās par indikatoriem, kas nosaka risku mazināšanas progresu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vienošanās, ka ESM kļūst par SRM atbalsta mehānismu, un par pamatprincipiem; 2. Vienošanās, kad uzsākt politiskās diskusijas par EDIS.
Decembris, 2018	<ol style="list-style-type: none"> 1. NPL pakotnes apstiprināšana (prudenciālais atbalsta mehānisms); 2. Jauns priekšlikums par minimālo maksātspējas likumdošanas ietvaru harmonizāciju; 3. Vienotā noregulējuma valde (<i>Single Resolution Board, SRB</i>) pabeidz MREL politikas veidošanu; 4. Vienošanās par uzlabotu cīņas pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (<i>Anti Money Laundering, AML</i>) organizēšanu; 5. Otrais ziņojums par risku mazināšanu, kas balstās uz indikatoriem, par kuriem panākta vienošanās; 6. Definīcija [un vienošanās] par EDIS etapiem (<i>benchmarks</i>). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vienošanās par detalizētu plānu ESM pārveidei par atbalsta mehānismu, ietverot tā izveides un ESM līguma pārskatīšanas datumu; 2. Vienošanās par EDIS pamatprincipiem.

Indikatori progresa līmeņa noteikšanai risku samazināšanā

1. Indikatori, par kuriem ir panākta vienošanās:

- 1.1. Kapitāla pietiekamības rādītājs (*Common Equity Tier 1, CET1*);
- 1.2. Sviras rādītājs (*leverage ratio, LR*);
- 1.3. Likviditātes seguma koeficients (*liquidity coverage ratio, LCR*);
- 1.4. Neto stabila finansējuma rādītājs (*net stable funding ratio, NSFR*).

Kritēriji šiem indikatoriem atbilst regulatīvajām prasībām.

1.5. vēsturiskie aktīvi:

- 1.5.1. NPL (NPL rādītājs; iespējams, arī NPL kvalitatīvais novērtējums; uzkrājumu veidošanas rādītājs (kad tiks apstiprināta regula par prudenciālo atbalsta mehānismu));
- 1.5.2. Trešā līmeņa aktīvi (nelikvidi, ar grūti nosakāmu vērtību) – trešā līmeņa aktīvu attiecība pret kopējiem aktīviem;
- 1.6. MREL – regulējošās prasības, kad tiks apstiprinātas SRB prasības konkrētām bankām.

2. Indikatori, par kuriem viedokli atšķiras:

- 2.1. Riska darījumi ar valsts vērtspapīriem – iespējama rādītājs varētu būt riska darījumi ar *euro* zonas /Eiropas Ekonomiskās zonas /attiecīgās valsts parāda vērtspapīriem kā % no CET1 rādītāja;
- 2.2. Maksātspējas indikatori: īstermiņā - maksātspējas ietvaru kvalitatīvais izvērtējums, ilgtermiņā (atkarībā no datu pieejamības) – iespējams, līdzekļu atgūšanas likme, atgūšanas procedūru ilgums un izmaksas.

II. Eiropas Stabilitātes mehānisma darbības padziļināšana

Jautājums par ESM darbības padziļināšanu iever trīs jautājumu blokus:

1. Esošo ESM instrumentu pilnveidošana un iespējamo jauno instrumentu ieviešana;
2. ESM loma parāda ilgspējas izvērtēšanā un ESM loma palīdzības programmās;
3. Publiskā atbalsta instrumenta (*common backstop*) SRF darbības galveno nosacījumu izstrāde.

1. Esošo ESM instrumentu pilnveidošana un iespējamo jauno instrumentu ieviešana

ESM instrumentu klāstā ir virkne instrumentu, kas nekad nav izmantoti – Banku tiešās rekapitalizācijas instruments, piesardzības (*precautionary*) kredītlīnijas ar nosacījumiem, valsts vērtspapīru iegāde sekundārajā tirgū. Jautājums ir par to, cik lielā mērā šie instrumenti ir nepieciešami, it īpaši, ņemot vērā SRF darbību banku rekapitalizācijā un Eiropas Centrālās bankas (ECB) darbību valsts parādzīmju iegādāšanās sekundārajā tirgū (*Outright Monetary Transactions*).

Piesardzības kredītlīnija ar nosacījumiem (*Precautionary Conditioned Credit Line, PCCL*)

ESM piesardzības kredītlīnija ar nosacījumiem ir instruments, kas nodrošina, ka dalībvalstij ir uzreiz pieejams ESM aizdevums, tiklīdz rodas šāda vajadzība. Piešķirot piesardzības kredītlīniju ar nosacījumiem, tiek noslēgts Saprašanās Memorands (*Memorandum of Understanding, MoU*), valstij ir jāatbilst 6 atbilstības kritērijiem² un valstij ir jāpieprasa šāds instruments. Tad, ja šo instrumentu piešķir, valsts bez papildus procedūrām var operatīvi saņemt aizdevumu, ja šāda nepieciešamība rodas. Instruments ir paredzēts valstīm, kurām ir pieeja finanšu tirgiem, bet valsts ir ievainojama ar iespējamiem riskiem – tirgiem rodas bažas, ka ārēju vai iekšēju apstākļu dēļ valsts var nonākt finanšu grūtībās. Tāda situācija var izveidoties, piemēram, gadījumā, ja valsts ekonomika nav stabila un kādā kaimiņvalstī iestājas krīze. Tad finanšu tirgos varētu rasties bažas, ka krīze “var pārsvieties uz šo valsti”. Lai mazinātu tirgus nervozitāti, piesardzības kredītlīnija sūta tirgiem šādu ziņu: “Valstī pašlaik viss ir mierīgi. Tomēr, ja arī kādas likviditātes problēmas parādīsies, ESM “momentā” nodrošinās nepieciešamo likviditāti”. Šāda ziņa nomierinās finanšu tirgus un saglabās valstij piekļuvi finanšu tirgiem un ierobežos finansējuma cenu. Faktiski ESM ar šo instrumentu samazina varbūtību, ka valstij būtu jāvērsas pie ESM pēc reāla aizdevuma.

Tomēr praksē šis instruments nedarbojas. Neviens valsts to nav izmantojusi. Galvenais iemesls ir politiskais reputācijas risks, parādot, ka valstij ir nepieciešams ESM atbalsts, kā arī suverenitātes ierobežojums, ko uzliek MoU ietvertie nosacījumi.

Visas valstis atzīst, ka pašreizējā veidolā instruments nedarbojas. Tāpat, valstis atzīst, ka piesardzības instruments ir nepieciešams un ir jāmaina nosacījumi tā, lai to plašāk izmantotu piesardzības mērķiem. Visas valstis piekrīt, ka atbilstības kritērijus varētu pastiprināt un definēt precīzāk. Viens risinājums, tad būtu atteikties no MoU. Otrs risinājums būtu saglabāt MoU, bet tajā atkārtot tos pašus atbilstības kritērijus. Trešais risinājums būtu saglabāt MoU un papildus noteikt, ka ESM veic visu valstu uzraudzību, lai jebkurā brīdī zinātu, kuras valstis kvalificējas atbilstības kritērijiem.

Uzlaboto nosacījumu kredītlīnija (*Enhanced Conditions Credit Line, ECCL*)

Instruments ir līdzīgs piesardzības kredītlīnijai ar nosacījumiem tikai uz to neattiecas minētie seši atbilstības kritēriji. Šajā gadījumā, piešķirot šo instrumentu valstij ir jāveic korektīvie pasākumi, lai novērstu neatbilstību minētajiem sešiem atbilstības kritērijiem. Arī šo instrumentu dalībvalstis nav izmantojušas. Iemesli ir līdzīgi kā piesardzības kredītlīnijai ar nosacījumiem. Visas dalībvalstis atzīst, ka instrumentu saglabāt pašreizējā veidolā nav jēgas un faktiski piedāvā līdzīgu redzējumu tā attīstībai – instrumentu vajadzētu integrēt ESM standarta palīdzības programmā un izmantot brīdī, kad programma ir beigusies un valsts atgriežas finanšu tirgos. Tā kā valsts ir atgrieziesies finanšu tirgos pēc pieejas zaudējuma, finanšu tirgiem ir zemāks uzticības līmenis. Kredītlīnija nodrošinātu, ka nepieciešamības gadījumā, ja rodas likviditātes spiediens, ESM nodrošina aizdevumu. Šādu instrumentu varētu ieplānot jau brīdī, kad valstij tiek izstrādāta

² (1) SIP nosacījumu izpilde (2) ilgtspējīgs vispārējās valdības pārveids (3) pārmērīgas nesabalansētības procedūrā noteikto saistību ievērošana (4) līdz šim bija iespēja piekļūt starptautiskajiem finanšu tirgiem par adevātiem nosacījumiem (5) ilgtspējīga ārējā pozīcija (6) banku sektora maksātspējas problēmu neesamība.
DEKL_FMpoz_180618_EG_Nr1_EMU.docx

palīdzības programma. Tas mazinātu nepieciešamību pēc fiskālajiem buferiem, ko pašlaik ESM jau iestrādā palīdzības programmās un kas paredzēti pēc programmas noslēguma.

Primārā un sekundārā tirgus atbalsta instrumenti (*Primary and Secondary Market Support Facilities, PMSF and SMSF*).

Šie ESM instrumenti paredz, ka ESM var iesaistīties primārajā vai sekundārajā valsts parādzīmju tirgū, lai izpirktu zināmu daudzumu attiecīgās valsts parādzīmes. ESM iesaistās primārajā tirgū kopā ar citiem investoriem un tādā veidā nodrošina pieprasījumu pēc attiecīgās valsts parādzīmēm, atvieglojot valsts palikšanu vai atgriešanos finanšu tirgos. Instruments faktiski mazina risku, ka valstij zūd pieeja finanšu tirgiem. ESM iesaistīšanās sekundārajā tirgū, savukārt, palielina pieprasījumu pēc attiecīgās valsts parādzīmēm un tādā veidā “atdzīvina attiecīgās valsts parādzīmju tirgu”. Tāpat šis instruments palielina finanšu tirgus likviditāti. SMSF faktiski ir līdzīgs instruments kā ECB instruments, tomēr ECB un ESM mērķi ir atšķirīgi. ESM – valsts piekļuves atjaunošana finanšu tirgiem (fiskālā politika), ECB – cenu stabilitāte (monetārā politika). PMSF un SMSF instrumentiem nav specifisku nosacījumu, bet uz šiem instrumentiem attiecas tie MoU nosacījumi, kas noteikti attiecīgajā ESM palīdzības programmā dalībvalstij.

Pašlaik tiek analizētas šādas instrumentu attīstības iespējas: PMSF un SMSF tiek pilnībā integrēti valsts palīdzības programmā vai piesardzības instrumentos, kā alternatīvs līdzeklis finansējuma piešķiršanai. Otra alternatīva ir saglabāt instrumentu esošajā modelī. Trešā alternatīva ir padarīt to vieglāk pieejamu, atsakoties no MoU, noteikt iepriekš zināmus atbilstības kritērijus instrumenta saņemšanai un to izmantot ārpus palīdzības programmām.

Tiešās banku rekapitalizācijas instruments (*Direct Bank Recapitalization Instrument, DRI*).

Šis ESM instruments paredz, ka ESM palīdzība tiek piešķirta nevis valstij, bet valsts konkrētai bankai. Palīdzība tiek piešķirta kā ieguldījums uz laiku bankas kapitālā, tādā veidā palielinot bankas kapitālu. Instruments rekapitalizē banku tad, ja tai izveidojas nepietiekošs kapitāls un tiek pieņemts lēmums banku glābt. DRI saņemšanas nosacījumi ir tik stingri, ka faktiski nav iespējas šo instrumentu jebkad izmantot. Turklāt pašlaik ir izveidots vienotais banku neregulējuma mehānisms, līdz ar to DRI pašreizējā veidolā dublē neregulējuma mehānismu. Pašlaik tiek piedāvāti šādi scenāriji: (1) Piekļuve DRI tiek atvieglota un tas tiktu paplašināts un lietots kā piesardzības rekapitalizācijas instruments. (2) DRI tiek pārskatīts pēc SRF publiskā atbalsta instrumenta ieviešanas. Viens no pārskata rezultātiem tad būtu DRI likvidēšana. (3) DRI tiek likvidēts līdz ar publiskā atbalsta instrumenta ieviešanu. (4) Instruments paliek nemainīgs.

Jaunais instruments:- brīvprātīgā likviditātes platforma (*Voluntary Liquidity Platform*).

Platforma likviditātes apmaiņai – ESM uzturētu platformu, kurā valstis varētu brīvprātīgi apmainīties ar likviditāti – “garā nauda” (likviditāte ar garāku termiņu) tiktu mainīta pret “īso naudu” (likviditāte ar īsāku termiņu). Ideja ir līdzīga Starptautiskā Valūtas fonda (SVF) īstenotajai speciālo aizņēmuma tiesību (*special drawing rights, SDR*) tirdzniecības platformai. Pašlaik tiek izskatītas šādas alternatīvas. (1) platforma tiktu ieviesta ESM darbojoties kā vienīgajam sadarbības partnerim ar attiecīgo valsti. Šajā gadījumā līgumi tiktu slēgti starp ESM un valsti un ESM uzņemtos saistības par likviditātes apmaiņu. (2) ESM darbotos kā brokeris, bet darījumi notiktu starp ieinteresētajām dalībvalstīm. (3) šis instruments netiek izveidots.

Jaunais instruments:- ātrais likviditātes atbalsta instruments (*Rapid Liquidity Financing Instrument*).

Instruments paredz, ka dalībvalstīm ar īstermiņa likviditātes vajadzībām ESM varētu nodrošināt likviditāti bez palīdzības programmas. Šis instruments varētu darboties arī kā piesardzības instruments (*precautionary*), nodrošinot lielāku finanšu tirgu uzticību. Instruments būtu līdzīgs

SVF ātrās finansēšanas instrumentam (*Rapid Financing Instrument*). Pašlaik diskusija notiek tikai par šāda instrumenta nepieciešamību.

2. **ESM loma parāda ilgtspējas izvērtēšanā un ESM loma palīdzības programmās;**

No vienas puses ir bijis politisks uzstādījums veidot ESM par Eiropas Monetāro Fondu ar to saprotot ESM pilnvarošanu veikt funkcijas, kas līdzīgas SVF. Tas paredzētu, ka ESM (nevis EK) veiktu parāda ilgtspējas novērtējumu, ka ESM (nevis EK) veiktu palīdzības programmas nosacījumu izstrādi un izpildes kontroli un ESM (nevis EK) uzraudzītu valstu ekonomikas politiku, līdzīga kā SVF to veic 4. panta ietvaros.

No otras puses EK ir nākusi klajā ar priekšlikumu integrēt ESM ES tiesību sistēmā atsakoties no ESM balstīšanas uz starptautisko līgumu. Tādā veidā ESM tiktu padots EK un tā varētu deleģēt daļu savu funkciju ESM. Dalībvalstis ir pamatā noraidījušas ESM integrāciju ES tiesību sistēmā. EK, savukārt, uzskata, ka funkcijas nav pieļaujams dublēt un ES tiesību akti uzliek EK pienākumu veikt šīs funkcijas.

Līdz ar to, ir diezgan ierobežota telpa atrast iespēju, kā ESM varētu pastiprināt savu lomu, vienlaicīgi novēršot funkciju dublēšanas risku. Risinājumi tiek meklēti pilnveidojot ESM un EK sadarbības modeli. Šajā kontekstā 2018.gada 27.aprīlī ESM un EK noslēdza MoU³, kurā ir rakstiski fiksēta pašlaik pastāvošā sadarbība.

Jāatzīmē, ka ECB neatbalsta arī ESM nosaukšanu par Eiropas Valūtas Fondu. Līdz ar to pašlaik dominē viedoklis, ka ESM nosaukums netiks mainīts.

Papildus minētajam pašlaik kļūst skaidrs, ka ESM neatkarība arī ir ar saviem ierobežojumiem, jo būtiskākos ESM lēmumus pieņem ar valstu parlamentu iesaisti un tāpēc ESM pārvaldības modelis būtiski atšķiras no SVF.

Sagaidāms, ka *Euro* grupā un *Euro* samitā dalībvalstis tiks aicinātas izteikties par to, kādā virzienā ir jāturpina darbs pie ESM lomas palīdzības programmās un parāda ilgtspējas izvērtēšanā.

Šajā kontekstā EWG dominēja viedoklis, ka parāda ilgtspēja ir jāanalizē līdzīgi kā SVF – izmantojot strukturētu ietvaru, izvairoties no automātiskas/ mehānistiskas pieejas. Tiek ņemti vērā katras valsts īpašie apstākļi un lēmumi tiek pieņemti balstoties uz ekspertu spriedumu pamata.

3. **Publiskā atbalsta instrumenta (*common backstop*) SRF darbības galveno nosacījumu izstrāde.**

Sagaidāms, ka *Euro* samitā tiks pieņemts konceptuāls lēmums, ka ESM nodrošina SRF publiskā atbalsta instrumentu. Faktiski tas varētu būt nozīmīgākais šī *Euro* samita iznākums, jo par visiem pārējiem jautājumiem darbs vēl ir jāturpina. Svarīgi atzīmēt, ka lēmums varētu būt vienīgi par konceptuālu atbalstu, jo Vācija šo atbalstu saista ar visu ESM jautājumu risinājumu, paredzot ESM lielāku lomu lēmumu pieņemšanā un lielāku tirgus disciplīnu. Nav pieļaujama situācija, ka ESM līgums tiek atvērts divas reizes – pirmo, lai iekļautu SRF atbalsta instrumentu un otru reizi, lai precizētu citus jautājumus. Tomēr, dalībvalstu vadītāji *Euro* samitā varētu arī paust viedokli par konkrētākiem šī atbalsta instrumenta parametriem.

EWG dominēja viedoklis, ka atbalsta instrumenta lielums varētu atbilst SRF lielumam un būtu apmēram 60 miljardi *euro* apmērā. Atbalsta instruments varētu būt rekurentas kredītlīnijas formā.

³ *Memorandum of Understanding on the working relations between the European Commission and the European Stability Mechanism*

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance/loan-programmes/european-stability-mechanism-esm_en

DEKL_FMpoz_180618_EG_Nr1_EMU.docx

<p>Rekurenta kredītlīnija (<i>revolving credit line</i>) nozīmē, ka aizdevums, kas ir atmaksāts, atgriežas instrumentā un var atkārtoti tikt izmantots neierobežoti daudz reizi.</p> <p>Otrs jautājumu loks skar lēmumu pieņemšanas procedūru. Problēma ir tā, ka ESM pārvaldība ir grūti savietojama ar nepieciešamību pieņemt lēmumu par aizdevuma izsniegšanu dažu stundu laikā. Faktiski izšķiršanās ir starp deleģējumu izpilddirektoram pieņemt lēmumu bez ESM Direktoru padomes sasaukšanas un lēmumu pieņemšanu Direktoru padomē. Pirmajā gadījumā Direktoru padome/ pārvaldnieku padome regulāri uz laiku piešķir pilnvaras izpilddirektoram pieņemt lēmumu. Otrajā gadījumā lēmuma projekts tiktu nosūtīts ESM direktoriem. Lēmums stātos spēkā, ja neviens no direktoriem 6 stundu laikā nebūs iebildis.</p>
Balsošanas kārtība. ES tiesību akta izdošanas/jautājuma izskatīšanas juridiskais pamatojums
Netiek plānots veikt balsošanu.
2. Situācija Latvijā
EMU padziļināšanas jautājumi Latvijas kontekstā tika izklāstīti pozīcijā Nr.1 un pozīcijā Nr.2 un šeit netiek atkārtoti.
Ietekme uz budžetu
Šajā stadijā nav.
3. Latvijas Republikas pozīcija
<p>1. Precizētā ceļa karte Banku savienības izveides pabeigšanai</p> <p>Latvija uzskata, ka jau veiktie pasākumi risku mazināšanai ES banku sektorā ir svarīgs priekšnoteikums, lai veicinātu progresu risku dalīšanas jomā.</p> <p>Latvija uzskata, ka vienošanās par Banku pakotnes priekšlikumu dialoga sarunās, par ko Padomē jau panākta vispārējā pieeja šā gada maijā, veicinās vienošanos par atbalsta mehānismu SRF.</p> <p>Latvija atbalsta pēc iespējas ātrāku politisko diskusiju uzsākšanu par EDIS priekšlikumu, tiklīdz būs panākts pietiekams progress banku sektora risku mazināšanā.</p> <p>Latvija atbalsta, ka ir nepieciešams ieviest kritērijus, kas ļautu objektīvi novērtēt, vai risku mazināšanā ir sasniegts pietiekams progress. Latvija uzskata, ka gadījumos, kur tas ir iespējams, kritērijiem ir jābūt kvantitatīviem.</p> <p>Latvija atzinīgi vērtē institūciju darbu, sagatavojot periodiskus ziņojumus par risku mazināšanu, kas balstās uz indikatoriem, par kuriem panākta vienošanās - kapitāla pietiekamības rādītāju, sviras rādītāju, likviditātes seguma koeficientu, neto stabila finansējuma rādītāju, NPL rādītāju, MREL.</p> <p>Latvija atzīst, ka regulējuma pilnveidošana riska darījumiem ar valsts vērtspapīriem, maksātnespējas procesu efektivitātes palielināšana ir svarīgi risku mazināšanas pasākumi un pozitīvi vērtē darbu pie atbilstošu kritēriju izstrādes. Svarīgi šajā darbā ņemt vērā dažādu valstu specifiku un ekonomikas cikliskumu, tāpēc ir jāatrod līdzsvars starp kritēriju vienkāršību un elastību.</p> <p>Regulējums riska darījumiem ar valstu parāda vērtspapīriem</p> <p>Padomes secinājumos ir noteikts, ka šajā jautājumā vispirms tiks sagaidīts Bāzeles komitejas darba rezultāts un tad Padome atgriezīsies pie tā Eiropas kontekstā. Šis jautājums skar to, vai saglabāt noteikumu, ka valsts parāda vērtspapīri ir bez-riska aktīvi un kapitāla rezerves tiem nav jāveido, vai arī atzīt, ka līdzīgi kā privāto subjektu parāda vērtspapīri arī valsts parāda vērtspapīri ir ar risku un ka šos riskus būtu pareizi iecenot. Latvija kopumā atbalsta nepieciešamību turpināt darbu pie kapitāla prasībām riska darījumiem ar valstu parāda vērtspapīriem. Ievērojot šī jautājuma nozīmīgumu</p>

starptautiskā līmenī, ES līmeņa regulējums būtu jāveido, ņemot vērā Bāzeles komitejas darbu. Latvija uzskata, ka arī valsts parāda vērtspapīri ir ar risku un ka šos riskus būtu pareizi iecenot.

Maksātspējas indikatori

Latvija atbalsta maksātspējas ietvaru kvalitatīvo izvērtējumu. Latvija atbalsta diskusiju turpināšanu par tādu maksātspējas indikatoru izmantošanas piemērotību risku mazināšanas progresa izvērtēšanā, kā piemēram, līdzekļu atgūšanas likmi, atgūšanas procedūru ilgumu un izmaksām, izprotot iespējamus sarežģījumus ar nepieciešamo datu pieejamību.

2. Eiropas Stabilitātes mehānisma darbības padziļināšana

1. Esošo ESM instrumentu pilnveidošana un iespējamo jauno instrumentu ieviešana;

Piesardzības kredītlīnija ar nosacījumiem (*Precautionary Conditioned Credit Line, PCCL*)

Latvija atbalsta ESM darbības pastiprināšanu krīzes risku mazināšanas jomā un tāda aspektā atbalsta piesardzības kredītlīnijas ar nosacījumiem vieglākas pieejamības nodrošināšanu. Instrumentam ir jābūt pieejamam, ja tiek izpildīti iepriekš noteikti atbilstības kritēriji. Esošie 6 kritēriji ir pārāk vispārīgi un tos vajag konkretizēt. Kritērijiem ir jābūt tādiem, lai instruments būtu pieejams dalībvalstīm, kas ievēro ES noteikumus, tai skaitā SIP. Latvija atzīst, ka pašreiz nepastāv skaidri kritēriji, kas ļautu viennozīmīgi pateikt vai SIP tiek ievērots vai nē un tā ir problēma, kas jārisina. Atbalstāma būtu pieeja, ja atbilstība iepriekš noteiktajiem kritērijiem tiktu regulāri izvērtēta un jebkurā brīdī būtu zināms, kuras valstis kvalificējas atbilstības kritērijiem.

Latvija atbalsta MoU noslēgšanu, ja atbilstības kritēriji paliek vispārīgi. Latvija atbalsta MoU atcelšanu, ja atbilstības kritēriji ir šauri un objektīvi izmērāmi. Latvija var piekrist MoU saglabāšanai pēdējā gadījumā, ja tas vienkārši tehniski nodublē atbilstības kritērijus un ir juridiski iemesli, kāpēc MoU atcelt ir sarežģīti.

Uzlaboto nosacījumu kredītlīnija (*Enhanced Conditions Credit Line, ECCL*)

Latvija atbalsta uzlaboto nosacījumu kredītlīnijas integrēšanu palīdzības programmās, un tās izmantošanu pēc programmas pabeigšanas. Latvija uzskata, ka tādā veidā varētu samazināt programmas izmaksas atsakoties vai būtiski samazinot fiskālo buferu veidošanu.

Latvija atbalstītu arī viedokli, ka līdzās integrēšanai palīdzības programmās, varētu saglabāt arī iespēju šo instrumentu izmantot pašlaik paredzētajā formā, bet tādā gadījumā saglabājot pašreiz spēkā esošos nosacījumus un nepieļaujot to mīkstināšanu.

Primārā un sekundārā tirgus atbalsta instrumenti (*Primary and Secondary Market Support Facilities, PMSF and SMSF*)

Latvija uzskata, ka pašlaik šie instrumenti var palikt esošā veidolā. Nav redzami iemesli, kāpēc pieeju šiem instrumentiem vajadzētu atvieglot.

Tiešās banku rekapitalizācijas instruments (*Direct Bank Recapitalization Instrument, DRI*)

Šis instruments ir jālikvidē, jo tā vietā identisku problēmu risina SRF. Turklāt tādā veidā atbrīvojas ESM resursi, kas nepieciešami SRF publiskajam atbalsta instrumentam. Doma, ka DRI vajadzētu pārtapt par piesardzības rekapitalizācijas instrumentu nav pietiekami pamatota, jo, atzīstot, ka būtu labi, ja tāds instruments pastāvētu, jāņem vērā, ka ESM resursi nav neierobežoti.

Jaunais instruments:- brīvprātīgā likviditātes platforma (*Voluntary Liquidity Platform*)

Latvija asu nepieciešamību pēc šāda instrumenta nesaskata, tomēr, ja citām dalībvalstīm tas ir svarīgi un instruments ir brīvprātīgs, Latvija to varētu atbalstīt. Mūsu preference tādā gadījumā

būtu modelis ar ESM lielāku iesaisti, jo tam būtu lielāka pievienotā vērtība, kā vienkārši brokeru modelim.

Jaunais instruments:- ātrais likviditātes atbalsta instruments (*Rapid Liquidity Financing Instrument*)

Šī instrumenta nepieciešamība pašlaik nav skaidra. Nepieciešama detalizētāka diskusija.

2. ESM loma parāda ilgtspējas izvērtēšanā un ESM loma palīdzības programmās;

Latvija atbalsta lielāku ESM lomu parāda ilgtspējas analīzē un programmu izstrādē un uzraudzībā. Mūsdiā, EK, šķiet, piešķir pārāk lielu nozīmi funkciju dublēšanas problēmai un ir iespējams atrast ESM un EK pieņemamu risinājumu, kas nodrošinātu ESM ietekmi uz parāda ilgtspējas novērtējumu un programmu izstrādi/uzraudzību ESM līguma ietvaros.

Latvija atzīst, ka parāda ilgtspējas analīze nav mehānisks process, bet parāda ilgtspējas strukturālajam ietvaram ir jābūt pietiekami skaidri definētam, lai mazinātu politisko apsvērumu ietekmes risku.

3. Publiskā atbalsta instrumenta (*common backstop*) SRF darbības galveno nosacījumu izstrāde.

Latvija atbalsta, ka SRF publiskā atbalsta instrumenta apjoms ir 60 miljardi *euro*.

Latvija atbalsta, ka atbalsta instruments ir rekurenta kredītlīnija.

Latvija uzskata, ka, pieņemot lēmumu par ESM izmantošanu kā SRF atbalsta instrumentu, turpmākie lēmumi par instrumenta aktivizēšanu ir jānotiek bez politisku apsvērumu interferences riska un bez lēmumu dublēšanas ar Vienotās noregulējuma valdes lēmumiem. Līdz ar to Latvija dod priekšroku risinājumam, kur lēmumu par instrumenta aktivizēšanu pieņem izpilddirektors. Latvija atbalstītu arī tādu pārvaldības modeli, kas garantē operatīvu un politiski neitrālu lēmumu pieņemšanas modeli ESM Direktoru padomes līmenī.

Papildus jāņem vērā, ka padziļinot ESM darbību, ir būtiski panākt, ka tiek saglabāta veiksmīga sadarbība ar SVF un netiek mazināta Eiropas loma šajā globālajā finanšu institūcijā.

Īpašas Latvijas Republikas intereses

Ekonomiski stipra un pret ekonomiskajiem šokiem noturīga EMU ir visu dalībvalstu interesēs. Papildus tam, Latvijai tas ir arī drošības jautājums, tāpēc Latvijai ir īpaši svarīgi, lai darbotos ekonomikas stabilizācijas instrumenti. Latvijai ir preferences noteiktu instrumentu izvēlē, tomēr svarīgāk par diskusijām par konkrētiem instrumentiem ir izvairīties no situācijas, kad nekādi lēmumi vispār netiek pieņemti. Ja notiek virzība uz ciešāku integrāciju atsevišķu ES valstu starpā, tad Latvija vēlas būt ciešākas integrācijas valstu kodolā.

3. Citu ES dalībvalstu viedokļi

Francija, Itālija, Portugāle, Spānija, Grieķija dod priekšroku risinājumiem, kas padara ESM instrumentus vieglāk pieejamus. Šīs valstis nav gatavas atteikties ne no viena ESM instrumenta un atbalsta jaunu instrumentu ieviešanu. Uzskata, ka ESM publiskais atbalsta instruments SRF ir jābūt maksimāli viegli pieejamam un lēmumus jāpieņem izpilddirektoram, kā arī lēmumiem ir jābūt tehniskiem. Uzskata, ka esošās ESM un EK funkcijas ir adekvātas un pamatā nav jāpārskata.

Vācija, Nīderlande, Dānija, Īrija, Zviedrija, Čehija ir piesardzīgākas instrumentu pieejas paplašināšanai, vēlas lielāku ietekmi uz ESM lēmumu pieņemšanu par atbalstu SRF, vēlas ESM lomas palielināšanu parāda ilgtspējas analīzē un programmu uzraudzībā.
5. ES institūciju viedokļi
EK atbalsta ESM integrāciju ES tiesību sistēmā, ESM atbalsta instrumenta SRF lēmumu lielāku automatiskumu, ir pret ESM loma palielināšanu parāda ilgtspējas analīzē un programmu uzraudzībā, ir neitrāla attiecībā uz ESM instrumentu pārskatīšanu.
6. Saskaņošana
Pozīcija saskaņota ar Ārlietu ministriju, Latvijas Banku, Tieslietu ministriju, Finanšu un kapitāla tirgus komisiju.
7. Saskaņošana ar Saeimas Eiropas lietu komisiju
2018.gada 20.jūnijā.
8. Konsultācijas ar nevalstiskajām organizācijām un sociālajiem partneriem
Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība un Latvijas Darba devēju konfederācija ir informēta par pozīciju.

Latvijas Republikas nacionālās pozīcijas
arhīva numurs Ārlietu ministrijā

Finanšu ministre

D. Reizniece - Ozola

Ozoliņa, 67083823
Liga.Ozolina@fm.gov.lv